

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

ТРЕТЯК КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 368.029(477):338.46(043.3)

**РИНОК ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ:
ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано на кафедрі страхування ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Татаріна Тетяна Володимирівна
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
доцент кафедри страхування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Кнейслер Ольга Володимирівна
Тернопільський національний економічний університет,
завідувач кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування

кандидат економічних наук, доцент
Приказюк Наталія Валентинівна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
в. о. завідувача кафедри страхування та ризик-менеджменту

Захист відбудеться «__» квітня 2016 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.04 у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49г, ауд. 601.

Автореферат розісланий «__» березня 2016 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, професор

А. М. Поддєрьогін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ринкові перетворення у страховому секторі економіки, які сприяли зародженню і становленню ринку страхування в Україні, обумовили зміни, ускладнення взаємозв'язків між учасниками перестраховання. Розвиток страхового ринку, підвищення суспільної потреби у перестрахових послугах зумовили поступове формування національного ринку перестраховання.

Роль ринку перестраховання в Україні поступово зростає, адже у процесі ринкових трансформацій страхові компанії особливо потребують фінансової підтримки і залучення додаткового капіталу за допомогою придбання перестрахової послуги.

Формування ринку перестраховання в Україні, його розбудова є пріоритетним напрямом розвитку, оскільки забезпечує фінансову безпеку страхового ринку і, як наслідок, підвищує економічну стабільність у суспільстві.

Комплексне вивчення ринку перестраховання, теоретичних засад, механізму його функціонування та розробка конкретних методичних і практичних рекомендацій сприятиме підвищенню його ефективності, а отже забезпечить і стійкий розвиток ринку страхування.

Вагомий внесок у дослідження сутності та значення перестраховання, теоретичних засад розвитку ринку перестраховання зробили вітчизняні вчені: Базилевич В. Д., Боженко А. С., Внукова Н. М., Гаманкова О. О., Залетов О. М., Кнейслер О. В., Козьменко О. В., Козьменко С. М., Осадець С. С., Приказюк Н. В., Татаріна Т. В., Ткаченко Н. В., Фурман В. В., Шумелда Я. П., а також зарубіжні – Балакірева В. Ю., Борч К., Гварліані Т. Є., Гхаріб Т., Ерхарт Б., Журавльов Ю. М., Каминкіна М. Г., Коулмен М., Мілденхолл Ш., Пфайффер К., Рейтман Л. І., Солнцева Е. Е., Сугров Д., Турбіна К. Є., Чернова Г. В., Шахов В. В., Юлдашев Р. Т., Юрченко Л. О., Яшина Н. М. та інші.

Віддаючи належне доробку вчених у цій сфері, слід зауважити, що в Україні залишаються недостатньо дослідженими питання щодо підвищення ефективності функціонування ринку перестраховання, його конкурентоздатності і прозорості, визначення перспектив подальшого розвитку. Потребують подальшого уточнення поняття ринку перестраховання, його ролі як важливої і необхідної складової ринку страхування, обґрунтування і узагальнення наукових підходів до класифікації ринків перестраховання. Не достатньо уваги приділяється трактуванню економічного змісту перестрахової послуги, яка виступає об'єктом купівлі-продажу на ринку, формує його структуру і тенденції розвитку.

Більш ґрунтовного вивчення потребують питання державного регулювання ринку перестраховання, запровадження інноваційних послуг в сфері перестраховання та удосконалення вже існуючих.

Необхідність дослідження теоретичних засад формування та функціонування ринку перестраховання, обґрунтування системного підходу до висвітлення його сутності, напрямів подальшого розвитку обумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили її мету, завдання, окреслили об'єкт і предмет дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Дисертація підготовлена відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри страхування Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за темою: «Напрямки розвитку страхового сектору економіки України в умовах посилення глобалізаційних процесів» (державний реєстраційний номер 0111U007428). Особистий внесок автора полягає у дослідженні теоретичних основ і практичних аспектів розбудови ринку перестраховування в Україні, визначенні засад його функціонування і державного регулювання.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад формування і розвитку ринку перестраховування, розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його функціонування.

Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі визначено такі завдання:

- поглибити дослідження сутності ринку перестраховування, його класифікацію, історичні передумови виникнення і розвитку;
- уточнити економічний зміст перестрахової послуги як об'єкта купівлі-продажу на ринку, що формує структуру ринкового середовища і впливає на його розвиток;
- оцінити сучасний стан ринку перестраховування в Україні, виявити основні тенденції його розвитку;
- визначити особливості розвитку світового ринку перестраховування та їх вплив на вітчизняний перестраховий ринок;
- обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання вітчизняного ринку перестраховування з метою підвищення ефективності його функціонування;
- розробити практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних перестрахових послуг, які сприятимуть процесу інтеграції до міжнародного ринку перестраховування;
- виявити пріоритетні напрями, котрі забезпечать розвиток вхідного перестраховування як важливого інструменту залучення коштів в економіку держави.

Об'єктом дослідження є ринок перестраховування України.

Предметом дослідження виступають фінансові відносини, що виникають між суб'єктами ринку перестраховування у процесі його функціонування з приводу купівлі-продажу послуг з перестрахового захисту.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі дослідження використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, а саме: логіко-діалектичний метод – для дослідження питань сучасних економічних і фінансових теорій та робіт вітчизняних і зарубіжних учених; системного аналізу та узагальнення – при визначенні сутності ринку перестраховування та економічного змісту перестрахової послуги; методи аналізу, синтезу та статистичних порівнянь – при виявленні тенденцій та динаміки розвитку ринку перестраховування України; абстрактно-логічний метод – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків; економіко-математичного моделювання – при встановленні функціональної залежності тенденцій розвитку страхового та

перестрахового ринків; логіко-історичний – при вивченні еволюції ринку перестраховання та виділення етапів його розвитку.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти з питань формування і розвитку ринку перестраховання України; статистичні звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; вітчизняна та іноземна монографічна і спеціалізована періодична література провідних вчених у галузі страхування та перестраховання; матеріали науково-практичних конференцій; звіти провідних міжнародних страхових брокерів; Інтернет-ресурси офіційних сайтів України та зарубіжних країн.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад формування ринку перестраховання, обґрунтуванні системного підходу до визначення його сутності та розробці практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку та функціонування ринку перестраховання в Україні. Основні положення, які визначають наукову новизну дисертаційного дослідження, такі:

вперше:

- обґрунтовано наукові підходи до трактування перестрахової послуги як домінанти, що обумовлює формування ринку перестраховання. Таке розуміння перестрахової послуги є теоретичною основою для виявлення внутрішніх механізмів становлення вітчизняного ринку перестраховання, що дозволило здійснити умотивований прогноз його розвитку і визначити пріоритети державного регулювання та нагляду на період до 2021 р.;

удосконалено:

- визначення ринку перестраховання як частини страхового ринку, де об'єктом купівлі-продажу виступають юридично оформлені зобов'язання з надання перестраховиками захисту для забезпечення фінансової надійності перестраховувальників, що на відміну від існуючих визначень, враховує кінцевий результат для учасників ринку перестраховання – забезпечення гарантії їх стабільності та фінансової безпеки;

- класифікацію ринків перестраховання за ознаками: напрямом спрямування перестрахового захисту, тип покриття ризиків, територіальне і галузеве розміщення ризиків, метод, форма передачі ризиків. Розмежування за окремими класифікаційними ознаками дозволяє покращити інформаційно-аналітичне забезпечення ринку, понятійний апарат, використовуваний учасниками ринку перестраховання при виборі оптимального перестрахового захисту;

набули подальшого розвитку:

- періодизація розвитку ринку перестраховання, яка враховує, на відміну від існуючого розмежування, позитивні і негативні чинники впливу в кожному періоді становлення. Виявлено, що домінуючий вплив на розвиток вітчизняного ринку мають особливості державного регулювання, політична та економічна ситуація в країні на окремих етапах розвитку;

- дослідження взаємозалежності у розвитку страхового і перестрахового ринків з використанням методу кореляційного аналізу на основі вхідних потоків премій в страхуванні та перестрахованні. Це дозволило виявити щільність зв'язку між обсягами страхового ринку та ринку перестраховання;

- виявлення тенденцій світового ринку перестраховання та їх впливу на вітчизняний ринок перестраховання, що дає змогу оцінити можливості імплементації в Україні світового досвіду з урахуванням національних особливостей та сучасного стану економіки в країні;

- наукові підходи до обґрунтування комплексу взаємопов'язаних заходів щодо поетапної розбудови в Україні прозорого і конкурентоздатного ринку перестраховання за трьома напрямками: формування ефективної системи його регулювання за мінімального прямого втручання держави; запровадження інноваційних перестрахових послуг і стандартів якості перестрахового захисту, що сприятиме процесу інтеграції до міжнародного перестрахового простору; залучення коштів в економіку держави на основі зростання обсягів вхідного перестраховання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані в дисертації положення, висновки та пропозиції поглиблюють теоретичні засади ринку перестраховання, а також мають практичну значимість щодо реалізації завдань, пов'язаних з формуванням і функціонуванням ринку перестраховання в Україні.

Наукові результати дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування, що підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Пропозиції щодо удосконалення державного регулювання вітчизняного ринку перестраховання та рекомендації щодо необхідності покращення інформаційно-аналітичного забезпечення ринку перестраховання враховані Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг при опрацюванні Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки (довідка №6542/03-10 від 07.10.2015 р.).

Запропонований підхід щодо визначення інтенсивності перестрахових операцій протягом календарного року на основі запропонованого показника – загального індексу сезонності, використано ПАТ «Страхова компанія «СКАЙД» при розробці стратегії розвитку компанії на 2016-2019 роки (довідка №2240 від 25.09.2015 р.).

Основні теоретичні та науково-практичні результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» при викладанні наук і дисциплін «Страховання», «Фінанси страхових організацій» та «Управління перестраховальними операціями» за програмами підготовки бакалаврів і магістрів відповідного фахового спрямування (довідка ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» від 25.06.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові положення, висновки та пропозиції щодо розбудови вітчизняного ринку перестраховання, які виносяться на захист, отримані автором особисто і викладені в опублікованих працях. Внесок дисертанта у працях, опублікованих у співавторстві, визначений окремо в списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати, викладені в дисертації, доповідалися та отримали схвалення на 8 науково-

практичних конференціях, зокрема: Міжнародна конференція «Наука і сучасність: виклики глобалізації» (м. Київ, 25 травня 2013 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція приурочена 5-й річниці створення кафедри фінансові ринки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» «Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку» (м. Київ, 15 листопада 2013 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Грудневі читання – 2013» (м. Київ, 12 грудня 2013 р.); II Міжнародна науково-практична конференція «Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації» (м. Київ, 10–11 квітня 2014 р.); X Міжнародна науково-практична конференція приурочена 180-річчю Київського національного університету імені Тараса Шевченка та 70-річчю економічного факультету «Інноваційний ресурс страхового ринку в сучасних умовах» (м. Київ, 4-5 грудня 2014 р.); Международная научно-практическая конференция «Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы» (г. Минск, апрель 2015 г.); Міжнародна науково-практична конференція «Перспективні напрями наукових досліджень – 2015» (м. Братислава, 17-22 жовтня 2015 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Фінансово-банківські та адміністративні послуги: проблеми управління та перспективи розвитку» (м. Тернопіль, 12-13 листопада 2015 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 13 наукових працях загальним обсягом 4,3 друк. арк., з них: 2 – статті у наукових фахових виданнях, 3 – статті у наукових фахових виданнях, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах, 8 – публікації в інших виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 187 сторінок. Робота містить 29 таблиць на 20 сторінках, 24 рисунки на 12 сторінках, 8 додатків на 29 сторінках. Список використаних джерел включає 202 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, а також сформульовані положення, які характеризують наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів.

У розділі 1 «**Теоретичні основи розвитку ринку перестрахування**» на основі критичної оцінки та узагальнення наукового доробку вітчизняних і зарубіжних вчених уточнено необхідність, сутність ринку перестрахування та його значення; обґрунтовано економічний зміст перестрахової послуги, досліджено становлення та розвиток вітчизняного ринку перестрахування.

Внаслідок ринкових перетворень в страховому секторі економіки, зародження та розвитку національного страхового ринку ускладнюються і взаємовідносини між учасниками перестрахування. Підвищується суспільна потреба на перестрахові послуги, поступово формується ринок перестрахування в Україні. У дисертаційній роботі доведено, що ринок перестрахування – відкрите середовище, котре постійно

змінюється залежно від політично-економічної ситуації в державі і від активності його учасників.

Опрацювання літератури за темою дисертації сприяло виявленню різних поглядів у дослідженні науковцями сутності ринку перестрахування. У результаті їх систематизації сформульовано авторське визначення ринку перестрахування як частини страхового ринку, де об'єктом купівлі-продажу виступають юридично оформленні зобов'язання з надання перестраховиками захисту для забезпечення фінансової надійності перестраховувальників. У визначенні підкреслена кінцева мета з надання перестрахового захисту на ринку перестрахування – забезпечення гарантії стабільності та фінансової безпеки страхових компаній.

Обґрунтовано, що ринок перестрахування має власну організаційну структуру та ієрархічність (рис. 1).

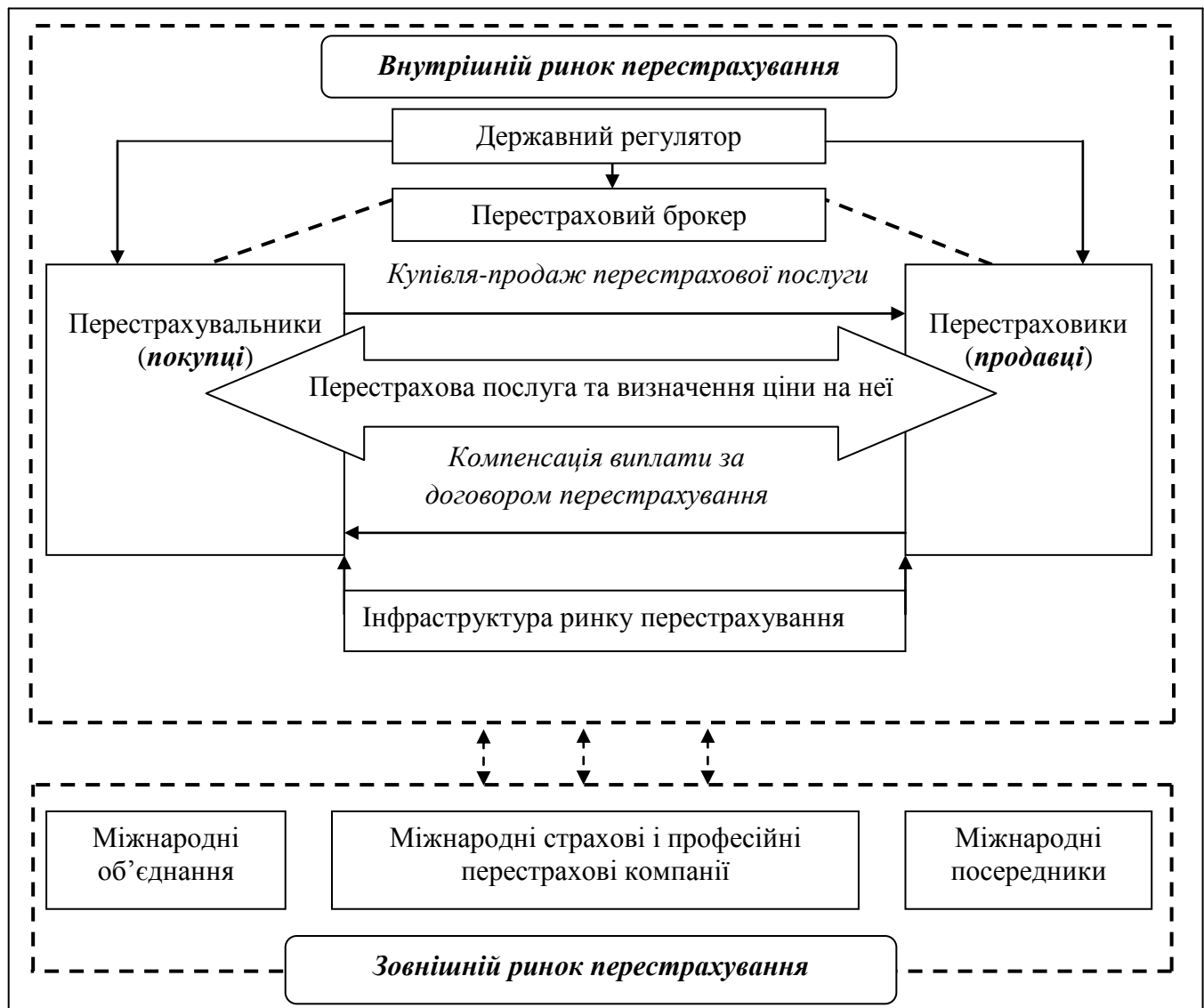

Рис. 1. Організаційна структура ринку перестрахування

Джерело: запропоновано автором

Внутрішня структура перестрахового ринку включає, насамперед, основних його учасників: перестраховувальників та перестраховиків, які впливають на формування попиту та пропозиції і виникнення необхідних на ринку послуг –

перестрахового захисту. В процесі взаємодії основних учасників ринку відбувається купівля-продаж перестрахової послуги на основі визначеної ціни та компенсація виплат за договорами перестраховування при настанні страхових випадків. З'ясовано, що важливим учасником ринку перестраховування є перестраховий брокер, який забезпечує ефективну співпрацю між перестраховальником і перестраховиком. Зроблено висновок, що розвинена інфраструктура (професійні оцінювачі ризиків, оцінювачі збитків, маркетологи, освітні організації) забезпечує сталий розвиток ринку. Уповноважений орган нагляду здійснює регуляторні функції в сфері страхування і перестраховування.

Автором аргументовано, що внутрішній ринок перестраховування є складовою світового ринку перестраховування, який характеризується відсутністю територіальних кордонів та представлений міжнародними суб'єктами: страховими і професійними перестраховими компаніями, об'єднаннями та посередниками. Обґрунтовано, що перестраховий ринок функціонує і розвивається під дією законів ринку: вільної конкуренції, попиту та пропозиції, встановлення ринкової вартості перестрахової послуги. В дисертаційній роботі доведено, що ефективна взаємодія всіх структурних елементів ринку перестраховування та врахування їх функціональних особливостей дозволяє сформувати конкурентоздатний, регульований національний ринок перестраховування.

Для досягнення необхідної впорядкованості взаємовідносин між суб'єктами на ринку перестраховування та чіткого розмежування ряду їх понять запропоновано розширену класифікацію за ознаками: напрямом спрямування перестрахового захисту, типом покриття ризиків, територіальне і галузеве розміщення ризиків, методом і формою передачі ризиків. Автором наголошено, що наявність систематизованої та чітко структурованої класифікації ринків перестраховування за низкою ознак є необхідним елементом унормування відносин його основних учасників, посередників та інших учасників інфраструктури ринку при укладенні і супроводі договорів перестраховування.

В результаті дослідження обґрунтовано, що ринковою формою прояву перестрахових відносин виступає специфічний об'єкт купівлі-продажу – перестрахова послуга. Автором запропоновано нові підходи до тлумачення перестрахової послуги як доміанти, що обумовлює формування ринку перестраховування. Показано, що виступаючи об'єктом купівлі-продажу на ринку перестраховування, перестрахова послуга є основоположним чинником у функціонуванні і саморозвитку ринкового середовища, поєднує інтереси носіїв попиту і пропозиції та безпосередньо впливає на якісні характеристики ринку, зумовлюючи тенденції його подальшого розвитку.

Доведено, що перестрахова послуга має свої особливості, які відрізняють її від інших фінансових послуг. Перестрахова послуга є специфічною послугою у формі продажу юридично оформлених зобов'язань з перерозподілу між страховими компаніями вже застрахованого ризику, яка має свою ціну, котра формується під впливом попиту і пропозиції.

Аргументовано, що ціна на перестрахову послугу визначається на основі витрат на ведення справи, збитковості за показниками попередніх років та обраного

перестрахового покриття (форма і вид договору). На формування ціни впливають і ринкові індикатори: рівень попиту та пропозиції на ринку, наявність вільної конкурентної боротьби, достатність та повнота державного регулювання операцій перестраховування на ринку.

У дисертації досліджено історичні аспекти виникнення та становлення вітчизняного ринку перестраховування, виявлено тенденції його розвитку в окремі періоди. Це дало змогу виділити і охарактеризувати етапи розвитку ринку перестраховування: 1991-1996 рр. – етап становлення, 1997-2004 рр. – етап стабілізації розвитку, 2005-2007 рр. – етап поступового розвитку ринку перестраховування, 2008-2015 рр. – етап формування ринку класичного перестраховування. Зроблено висновок, що ринок перестраховування на кожному з етапів має свої функціональні особливості, що залежать від багатьох факторів, основні з них такі: економічна і політична ситуація в країні, зміни державного регулювання в кожному часовому періоді. Визначена автором періодизація дозволить практикам краще орієнтуватися у процесах, що відбуваються на ринку перестраховування сьогодні та прогнозувати тенденції його розвитку.

У розділі 2 **«Оцінка сучасного стану ринку перестраховування в Україні»** проаналізовано діяльність страховиків на вітчизняному ринку перестраховування; визначено світові тенденції на ринку перестраховування та їх вплив на вітчизняний перестраховий ринок; здійснено оцінку посередницької діяльності на ринку перестраховування.

Проведений комплексний аналіз сучасного стану вітчизняного ринку перестраховування дозволив виявити такі ж суперечності та проблеми, які притаманні ринку страхування. За допомогою методу кореляційного аналізу на основі показників надходження премій, котрі залишаються на власному утриманні та їх часток, переданих на перестраховування, виявлено взаємозалежність у тенденціях розвитку страхового і перестрахового ринків.

У результаті дослідження та здійснених розрахунків з використанням методу кореляційного аналізу, було виявлено помірний зв'язок між відсотком перестрахових платежів, що передаються перестраховикам в Україні та відсотком утриманої премії цедентом (56%). Оскільки ця ймовірність є посередньою для прогнозування, можна стверджувати, що страховий і перестраховий ринки є пов'язаними, проте, мають особливості власного розвитку, що дає підстави стверджувати про функціонування ринку перестраховування як окремого сегменту страхового ринку.

Для повноти проведення аналізу та оцінки стану розвитку вітчизняного ринку перестраховування здійснено комплексне дослідження ринку, що включає одночасне порівняння низки основних показників перестрахової діяльності в розрізі ринку страхування життя і ринку загального страхування, а також розподіл відповідальності між основними учасниками ринку за вхідними та вихідними потоками в перестраховуванні. Виявлено, що за 2013-2015 рр. відношення перестрахової премії до валової страхової премії зростає, хоча цей показник на кінець 2015 р. не перевищує результати кризового періоду (2009 р.). У розрізі сегментів загального страхування і страхування життя цей показник, в середньому

за 2009-2015 рр., складає 99,5% і 0,5% відповідно. Отже, ризики за договорами страхування життя компанії практично не перестраховують, а якщо і передають у перестраховання, то лише іноземним партнерам, (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг та частка премій і виплат за вихідним перестрахованням в Україні за 2009-2015* рр. (в розрізі страхування життя, страхування іншого, ніж страхування життя, резидентів та нерезидентів)

Показник	Роки						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Обсяг валових страхових премій, млн. грн.	20 442,1	23 081,7	22 693,5	21 508,2	28 661,9	26 767,3	32 656,1
Обсяг валових страхових виплат (млн. грн.), у тому числі:	6 737,2	6 104,6	4 864,0	5 151,0	4 651,8	5 065,4	6 453,3
Сплачені перестрахові премії (млн. грн.), у т. ч.:	8 888,4	10 745,2	5 906,2	2 522,8	8 744,8	9 704,2	12 256,4
- зі страхування життя (млн. грн.)	44,3	39,1	38,3	41,9	37,5	47,8	48,1
- зі страхування іншого, ніж страхування життя (млн. грн.)	8 844,1	10 706,1	5 867,9	2 480,9	8 707,3	9 656,4	12 208,3
Частка перестрахових премій у валових (%)	44	47	26	12	31	36	38
Частка перестраховиків-резидентів у сплачених перестрахових преміях, %	88	91	80	49	81	84	79
Частка перестраховиків-нерезидентів у сплачених перестрахових преміях, %	12	9	20	51	19	16	21
Виплати, компенсовані перестраховиками (млн. грн.), у т. ч.:	967,9	508,6	731,6	537,8	486,7	640,9	1 399,1
- зі страхування життя (млн. грн.)	13,6	5,8	6,4	9,4	14,9	45,7	48,1
- зі страхування іншого, ніж страхування життя (млн. грн.)	954,3	502,8	725,2	528,4	471,8	595,2	710,1
Частка перестрахових виплат у валових (%)	14	8	15	10	10	13	12
Частка перестраховиків-резидентів у компенсованих виплатах, %	70	43	23	34	18	27	24
Частка перестраховиків-нерезидентів у компенсованих виплатах, %	30	57	77	66	82	73	76

Джерело: складено та розраховано автором на основі статистичних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

* Прогнозні показники на кінець 2015 року

Усереднена частка перестрахових премій у валових страхових преміях за вихідним перестрахованням розподіляється протягом 2009-2015 рр. таким чином: 70-80% надходить до перестраховиків-резидентів; 20-30% – перестраховиків-нерезидентів; виняток становить 2012 р., що характеризувався рівномірним розподілом перестрахової премії за вхідним перестрахованням між українськими та закордонними перестраховиками. Інша тенденція з компенсацією виплат за договорами перестраховання: більша частка у виплатах належить іноземним перестраховикам, тоді як на внутрішньому ринку за 2011-2015 роки цей показник становить близько 25%. Отже, можна зробити висновок про ефективність співпраці вітчизняних страховиків і перестраховиків-нерезидентів та якісне виконання іноземними партнерами своїх зобов'язань.

Частка за надходженнями премій від перестраховувальників-нерезидентів (вхідне перестраховання) є незначною (до 2% протягом 2009-2015 рр.) і має тенденцію до зменшення (табл. 2).

За обсягом вихідних і вхідних грошових потоків в перестрахованні, відстежуємо деформаційні прояви, котрі свідчать про неможливість порівняння

конкурентоздатності вітчизняних і зарубіжних перестраховиків. В дисертації з'ясовано, що незначна частка вхідного перестраховування пояснюється, насамперед, недостатньою місткістю страхового ринку і це не дає можливості страховикам утримувати значні за обсягом ризику.

Таблиця 2

**Обсяг та частка премій і виплат за вхідним перестраховуванням
на вітчизняному страховому ринку за 2009-2015* рр.**

Показник	Роки						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Частка отриманих премій від перестраховальників-нерезидентів у валових преміях, %	1,2	0,8	1,9	1,3	1,1	0,003	0,12
Частка виплат, компенсованих перестраховальникам-нерезидентам у валових виплатах,	15,6	30,1	11,9	0,3	0,6	0,1	0,1
Рівень виплат, %	433,9	955,3	134,7	5,8	8,5	76,7	23,3

Джерело: складено та розраховано автором на основі статистичних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

* Прогнозні показники на кінець 2015 року

Крім виявлених особливостей на формування вітчизняного ринку перестраховування впливають світові тенденції розвитку та наявні глобалізаційні процеси. В дисертації виявлено тенденції розвитку міжнародного ринку перестраховування, зокрема: поступове зростання частки світового ринку перестраховування; підвищення капіталізації ринків; рівномірність у розподілі частки перестрахової премії у страхуванні життя і страхуванні іншому, ніж страхування життя; вплив політичних та економічних чинників на прибутковість перестрахових операцій; входження міжнародних перестраховиків на нові ринки з метою підвищення диверсифікації своєї діяльності; зрощування капіталів (злиття і поглинання). Дослідження світового досвіду в сегменті перестраховування дозволило сформулювати висновок, що вітчизняним страховикам при здійсненні перестраховальних операцій слід орієнтуватись не тільки на розвинуті міжнародні ринки перестраховування і загальновідомі перестраховальні товариства, а й розширювати зв'язки з найближчими страховими ринками Східної Європи через ряд переваг: перестраховальні тарифи у перестраховиків країн близького зарубіжжя нижчі, ніж у західних партнерів; схожість менталітету розвитку страхових ринків; гнучкість андеррайтерської політики.

На основі проведеної оцінки посередницької діяльності на ринку перестраховування, виявлено незначний обсяг перестрахових операцій за участю брокерів (5% від загального обсягу перестрахової премії). Негативною тенденцією є постійне зменшення кількості брокерів на вітчизняному ринку страхування і перестраховування внаслідок: *по-перше*, подорожчання перестрахової послуги з врахуванням комісійної винагороди перестрахових брокерів, що в умовах нестійкої економічної та політичної ситуації призводить до відмови страховиків від послуг посередників. Перестрахових брокерів страхові компанії залучають, в основному, при виході на міжнародний ринок, адже не всі вітчизняні компанії мають налагоджені прямі зв'язки з перестраховиками-нерезидентами. *По-друге*, постійні

зміни в оподаткуванні перестрахових операцій, у валютному регулюванні, які не стільки упорядковують перестрахову діяльність, скільки заважають її повноцінному розвитку. *По-третє*, недосконалість та прогалини у наданні інформації щодо обсягів діяльності перестрахових брокерів, зокрема, видів страхування за якими перестраховуються ризики за участі посередників; відсутність переліку перестраховиків, з якими вони працюють; обмеженість даних про посередників в державному реєстрі, що ускладнює проведення аналізу діяльності посередників в сегменті перестраховування.

За результатами здійсненого системного аналізу сучасного стану вітчизняного ринку перестраховування, виявлення проблем його розвитку та структурних диспропорцій в дисертації обґрунтовано необхідність впровадження взаємопов'язаних заходів щодо поетапної розбудови в Україні прозорого і конкурентоздатного ринку перестраховування шляхом імплементації світового досвіду з урахуванням національних особливостей та сучасного економічного та політичного стану країни.

У розділі 3 **«Напрями розвитку вітчизняного ринку перестраховування»** запропоновано напрями подальшого розвитку ринку перестраховування в Україні за допомогою удосконалення державного регулювання ринку перестраховування; запровадження інноваційних послуг та стандартів якості перестрахового захисту; стимулювання і активізації вхідного перестраховування як інструменту залучення коштів в економіку країни.

За результатами проведеної оцінки сучасного стану вітчизняного ринку перестраховування, виявлено внутрішні і зовнішні проблеми, що призвели до уповільнення темпів його розвитку. Визначено, що внутрішніми проблемами розвитку ринку перестраховування є: низька місткість страхового ринку; відсутність професійних перестраховиків; нерозвиненість інституту перестрахового посередництва; недостатність рівня професійної підготовки андеррайтерів у сфері перестраховування; неузгодженість законодавчих положень у нормативно-правових актах, котрі регулюють ринок; недосконалість його інформаційного забезпечення. Зовнішніми проблемами розвитку вітчизняного ринку перестраховування є, зокрема: вплив нестабільної політичної та економічної ситуації в державі; непривабливий інвестиційний клімат в країні; малорозвинені ринкові важелі, котрі впливають на попит і пропозицію перестрахової послуги; негативні наслідки світової економічної кризи та глобалізації економіки.

Дослідження проблем, які перешкоджають розбудові ефективного ринку перестраховування, сприяло розробці комплексу заходів, щодо їх розв'язання та обґрунтуванню напрямів його подальшого розвитку, зокрема: формування ефективної системи державного регулювання у сфері перестраховування за мінімального рівня прямого втручання держави; запровадження страховими компаніями інноваційних перестрахових послуг і стандартів якості перестрахового захисту, що дозволить активізувати процес інтеграції до міжнародного перестрахового простору; розвиток вхідного перестраховування, що сприятиме залученню коштів в економіку держави.

Визначення напрямів розвитку вітчизняного ринку перестраховання і розробка за кожним з них відповідних заходів реформування, на думку автора, сприятиме розбудові в країні прозорого і конкурентоздатного перестрахового ринку. Основні положення запропонованого комплексу заходів деталізовано і унаочнено на рис. 2.

Рис. 2. Комплекс взаємопов'язаних заходів щодо поетапної розбудови ринку перестраховання в Україні

Джерело: запропоновано автором

В дисертаційній роботі доведено, що запровадження ефективної системи регулювання ринку перестраховання є можливим за реалізації низки заходів: впорядкування валютних взаєморозрахунків між учасниками ринку перестраховання; визначення у вітчизняному законодавстві (Закон України «Про страхування») сутності понять «перестрахова послуга», «ринку перестраховання», «професійний перестраховик», вторинна передача ризиків у перестраховання (ретроцесія), її учасники; сприяння розвитку інституту професійного перестраховика та запровадження норм до його платоспроможності, унормування вимог, котрі активізують діяльність перестрахових посередників (вирішення питання оплати комісійної винагороди, страхування професійної відповідальності

брокерів); запровадження стандартизованих положень договорів перестрахування; покращення інформаційного забезпечення ринку за показниками діяльності перестрахових брокерів і доповнення інформації за вхідним перестрахуванням.

Автором встановлено, що в Україні важливим напрямом сприяння процесу інтеграції до міжнародного перестрахового простору і, водночас, розвитку вхідного перестрахування є запровадження страховими компаніями інноваційних перестрахових послуг для покриття катастрофічних, політичних ризиків (військових, актів тероризму), кількість яких зростає у зв'язку з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні. Аргументовано, що для забезпечення конкурентоздатності перестрахових послуг необхідно використовувати універсальні стандарти якості перестрахової послуги, зокрема в таких положеннях як: термін котирування ризиків, супровід договорів, врегулювання збитків та виплата відшкодування.

Автором досліджено ефективність запровадження на вітчизняному ринку перестрахування інноваційної послуги - застосування електронної системи «Fly Re» (електронна біржа перестрахування). Використання інноваційного виду перестрахових послуг дає можливість наблизити цедента і перестраховика. Встановлено, що електронна біржа «Fly Re» поряд з очевидними перевагами (перестрахування ризиків за допомогою автоматичної системи документообігу, швидкість, зменшення витрат за рахунок зниження частки людського ресурсу), має низку недоліків (неможливість підтвердження фінансового стану сторін перестрахової угоди та відсутність визначення переліку дій перестраховальника і перестраховика при настанні страхового випадку, можливість перестрахування ризиків лише на факультативній основі). Удосконалення функціонування електронної перестрахової біржі та розробка нових інноваційних продуктів дасть змогу посилити ефективність взаємодії учасників ринку перестрахування.

Заходи з удосконалення вітчизняними страховиками андеррайтерської політики, запровадження нових технологій і міжнародної практики укладення та ведення перестрахових угод, збільшення капіталізації страховиків і відповідного підвищення місткості вітчизняного ринку сприятимуть активізації вхідного перестрахування, яке зумовить акумулювання в країні коштів за рахунок надходження перестрахових платежів і, відповідно, підвищить прибутковість страхової галузі та зростання інвестиційних вкладень в економіку України.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в поглибленні теоретичних засад функціонування ринку перестрахування та розробці практичних рекомендацій щодо його подальшого розвитку та вдосконалення в Україні. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати наступні висновки і пропозиції:

1. На підставі узагальнення, аналізу і порівняння різних поглядів вчених щодо визначення необхідності та сутності ринку перестрахування, було уточнено визначення поняття «ринок перестрахування» як частини страхового ринку, де

об'єктом купівлі-продажу виступають юридично оформлені зобов'язання з надання перестраховиками захисту для забезпечення фінансової надійності перестраховувальників. У даному визначені представлені ключові учасники ринку перестраховування, сформована кінцева мета перестрахових відносин і вказано приналежність ринку перестраховування до ринку страхування. Отже, ринок перестраховування є необхідним сегментом страхового ринку, що забезпечує вторинний розподіл застрахованого ризику між страховими компаніями. Обґрунтовано особливості організації ринку перестраховування, його структурні елементи, їх ієрархічність.

2. Розроблено класифікацію ринків перестраховування за ознаками: напрямом спрямування перестрахового захисту, тип покриття ризиків, територіальне і галузеве розміщення ризиків, метод і форма передачі ризиків, що дозволить упорядкувати та чітко розмежувати ряд його понять, оптимізувати роботу учасників ринку та стане методологічною основою для удосконалення державного регулювання ринку перестраховування в Україні.

3. Аргументовано, що ринковою формою прояву перестрахових відносин виступає специфічний об'єкт купівлі-продажу – перестрахова послуга у вигляді продажу юридично оформлених зобов'язань з перерозподілу між страховими компаніями вже застрахованого ризику, яка має свою ціну, котра формується під впливом попиту і пропозиції. Визначено чинники, під впливом яких формується попит і пропозиція на перестрахову послугу на ринку, найбільш вагомими з них: рівень капіталізації страховиків, збалансованість їх страхових портфелів, стан розвитку економіки держави, рівень інвестиційної привабливості, валютна та податкова політика. Обґрунтовано, що перестрахова послуга виступає домінантою у формуванні ринку перестраховування, впливає на його структуру і якісні характеристики, обумовлює тенденції розвитку.

4. Встановлено, що страховий та перестраховий ринки є взаємопов'язаними і мають вплив один на одного. У дисертації виявлено взаємозв'язок між тенденціями розвитку страхового і перестрахового ринків на основі методу кореляційного аналізу із використанням показників вхідних потоків премій в страхуванні і перестраховуванні. Це дозволило ідентифікувати взаємозалежність у тенденціях розвитку страхового і перестрахового ринків. Низьке значення коефіцієнту кореляції доводить, що ринок перестраховування лише частково залежить від страхового ринку і підтверджує наявність власних особливостей у функціонуванні ринку перестраховування.

Проведене дослідження сучасного стану ринку перестраховування в Україні, доводить, що частка ризиків, котра перестраховується в сегменті страхування життя становить 0,5%, укладення перестрахових угод поширено, в основному, на ринку загального страхування. Диспропорція у структурі ринку спостерігається і за вхідними і вихідними потоками у перестраховуванні. Частка за надходженням премії від перестраховувальників-нерезидентів (вхідне перестраховування) є незначною (менше 2% протягом 2009-2015 рр.), тоді як за вихідним – становить в середньому 35% від валової страхової премії. Виявлено, що укладення договорів вітчизняних страховиків з іноземними перестраховиками є результативними і свідчить про

якісне виконання іноземними партнерами своїх зобов'язань, адже більша частка у перестрахових виплатах припадає на перестраховиків-нерезидентів, тоді як на внутрішньому ринку за 2011-2015 роки цей показник в середньому становить 25%.

Комплексний аналіз вітчизняного ринку перестрахування, дозволив виявити проблеми його розвитку, зокрема: низька місткість вітчизняного страхового ринку; відсутність чіткої політики держави щодо сприяння розвитку ринкового середовища, що призводить до незацікавленості іноземних партнерів у співпраці із вітчизняними страховиками; недосконалість законодавчого і інформаційного забезпечення ринку перестрахування; спроможність страховиками України здійснювати перестрахові та страхові операції одночасно призводить до нівелювання ролі та можливостей перестрахування як окремого виду діяльності.

5. Автором виявлено тенденції світового ринку перестрахування та їх вплив на національний ринок перестрахування. Обґрунтовано, що сучасний світовий ринок перестрахування характеризується: зростанням обсягів перестрахової премії, яка є рівномірно розподіленою між сферами страхування життя і загальним страхуванням; підвищенням капіталізації ринкового середовища, виходом міжнародних страховиків на нові ринки; залежністю результатів їх діяльності від впливу політичних та економічних факторів. Зроблено висновок, що для активізації перестрахової діяльності вітчизняним страховикам, враховуючи сучасний стан економіки, доцільно розширювати зв'язки не тільки з розвиненими міжнародними ринками, але з країнами і близького зарубіжжя, які пропонують прийнятні умови проведення перестрахування, зокрема: невисокі тарифи, гнучку андерайтингову політику, схожість законодавчих вимог щодо регулювання перестрахування.

6. За результатами дослідження визначено проблеми у розвитку вітчизняного ринку перестрахування та його державного регулювання, котрі залежно від характеру впливу доцільно поділити на внутрішні і зовнішні. На основі виявлених проблем, дисертантом розроблено комплекс заходів, щодо поетапної розбудови ринку перестрахування за напрямками: формування ефективної системи регулювання ринку перестрахування; розробка і запровадження інноваційних перестрахових послуг та стандартів якості перестрахового захисту; залучення коштів в економіку держави за допомогою зростання грошових потоків за вхідним перестрахуванням. Запропоновані заходи щодо формування ефективної системи регулювання ринку передбачають: поступову трансформацію державного нагляду у сфері ринків фінансових послуг (у т.ч. перестрахового ринку) на пруденційний нагляд за мінімального прямого втручання держави, що дозволить створити та розвивати самостійний конкурентоздатний ринок перестрахування; сприяння розвитку інституту професійного перестраховика та посередництва; покращення інформаційно-аналітичного забезпечення ринку перестрахування, ліцензування перестрахування як окремого виду діяльності; запровадження положень в Законі України «Про страхування» з визначенням сутності понять «перестрахова послуга», «ринку перестрахування», «професійний перестраховик», вторинний процес передавання ризиків у перестрахування («ретроцесія»), її учасників; визначення стандартизованих положень договорів перестрахування.

7. Аргументовано, що інтеграція вітчизняного ринку перестраховання до міжнародного простору можлива шляхом використання інноваційних перестрахових послуг та впровадження стандартів якості перестрахового захисту. Реалізувати цей напрям можна за допомогою наступних заходів: розробка та впровадження нових перестрахових продуктів для покриття характерних для країни, що перебуває в нестабільній економічній та політичній ситуації, ризиків (політичних, катастрофічних) та удосконалення існуючих (усунення недоліків функціонування електронної біржі перестраховання); управління контролем якості перестрахових послуг шляхом запровадження загальних стандартів якості перестрахових послуг (встановлення терміну котирування ризиків, супровід договорів, врегулювання збитків і виплат).

8. Обґрунтовано, що поєднання ефективної системи регулювання ринку перестраховання і використання інноваційних перестрахових послуг з окремими універсальними стандартами якості дозволить активізувати вхідне перестраховання шляхом здійснення таких взаємопов'язаних заходів: стимулювання державою розвитку вітчизняного ринку перестраховання; покращення політичної і економічної ситуації в Україні; підвищення вимог до капіталізації страхових компаній і, як наслідок, зростання місткості вітчизняного страхового ринку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Третяк К. В. Тенденції світового ринку перестраховання та їх вплив на розвиток вітчизняного ринку перестраховання / К. В. Третяк // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. – К.: КНЕУ, 2013. – №1 (21). – С. 156-164 (0,5 д.а.).

2. Третяк К. В. Український ринок перестраховання: особливості функціонування та розвитку / К. В. Третяк // Ринок цінних паперів України: науковий, виробничо-практичний журнал. – 2015. – №3-4. – С. 97-108 (0,9 д.а.).

У наукових фахових виданнях, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах:

3. Третяк К. В. Поняття ринку перестраховання та його організаційні засади / К. В. Третяк // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. (Ulrich's Periodicals Directory (Ulrichsweb) (США)). – К.: КНЕУ, 2014. – №1 (23). – С. 141-153 (0,6 д.а.).

4. Третяк К. В. Особливості функціонування перестрахових брокерів на вітчизняному ринку перестраховання / Т. В. Татаріна, К. В. Третяк // Проблеми економіки (Ulrichsweb Global Serials Directory (США), Research Papers in Economics (США), Російський індекс наукового цитування (Росія), Index Copernicus (Польща), Directory of Open Access Journals, EBSCO host (США), Cite Factor (США), Academic Journals Database(Швейцарія), Scientific Indexing Services, Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, Get Info (Німеччина), BASE (Німеччина), Open AIRE (Європейський Союз), World Cat, SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія), Соціонет (Росія), J-Gate (Індія), Research Bible (Японія)). – 2014. – №4. – С. 170-176 (0,8 д.а., особисто автору належить оцінка показників діяльності перестрахових брокерів (0,4 д.а.).

5. Третяк К. В. Удосконалення державного регулювання ринку перестраховування в Україні / К. В. Третяк // Інвестиції: практика та досвід (Scientific Indexing Services). – 2015. – №20. – С. 133-136 (0,5 д.а.).

В інших виданнях:

6. Третяк К. В. Аналіз факторів впливу на розвиток українського ринку перестраховування / К. В. Третяк // Наука і сучасність: виклики глобалізації - Частина I (Економічні науки): зб. наук. праць міжнар. конф. (м. Київ, 25 травня 2013 р.). – К.: Центр наукових публікацій, 2013. – С. 144-146 (0,2 д.а.).

7. Третяк К. В. Передумови покращення реалізації послуг на ринку перестраховування України / К. В. Третяк // Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. – К.: Криниця, 2013. – С. 274-276 (0,1 д.а.).

8. Третяк К. В. Формування попиту на перестрахові послуги в умовах розвитку страхового ринку України / К. В. Третяк // Грудневі читання – 2013: зб. тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Логос, 2013. – Т. 2. – С. 239-240 (0,2 д.а.).

9. Третяк К. В. Суб'єкти ринку перестраховування та їх взаємозв'язок / К. В. Третяк // Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації: зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10-11 квітня 2014 р.). – К.: Лазурит Поліграф, 2014. – С. 349-352 (0,2 д.а.).

10. Третяк К. В. Особливості функціонування ринку перестраховування в Україні / К. В. Третяк // Інноваційний ресурс страхового ринку в сучасних умовах: зб. тез доповідей X міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Логос, 2014. – Вип. X, Том 2. – С. 334-337 (0,2 д.а.).

11. Третяк Е. В. Необходимость государственного регулирования рынка перестрахования / Е. В. Третяк // Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы – 2015[Электронный ресурс]: материалы междунар. науч.-практ. конф. (г. Минск, 16-17 апреля 2015 г.). – Минск: Междунар. ун-т «МИТСО», 2015. – С. 170-173 (0,3 д.а.).

12. Третяк К. В. Вхідне перестраховування як інструмент залучення коштів до вітчизняної економіки / К. В. Третяк // Перспективні напрями наукових досліджень – 2015: зб. тез доповідей міжнар. наук. конф. (м. Братислава, 17-22 жовтня 2015 р.). – К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2015. – Т. 1. – С. 110-112 (0,1 д.а.).

13. Третяк К. В. Інноваційні послуги на ринку перестраховування / К. В. Третяк // Фінансово-банківські та адміністративні послуги: проблеми управління та перспективи розвитку: зб. тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 12-13 листопада 2015 р.). – Т.: Астон, 2015. – С. 150-151 (0,1 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Третяк К.В. Ринок перестраховування в Україні: формування та перспективи розвитку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, 2016.

Дисертація присвячена дослідженню теоретичних засад формування ринку перестрахування та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його функціонування, які б оптимально враховували інтереси суб'єктів ринку перестрахування та сприяли б активізації вітчизняного ринку перестрахування. Здійснено аналіз теоретичних, методологічних та практичних аспектів ринку перестрахування, який є важливою частиною ринку страхування. Проаналізовано сучасний стан вітчизняного ринку перестрахування та основні тенденції світового ринку перестрахування. На основі проведеного аналізу виявлено низку проблем, що перешкоджають розвитку ринку перестрахування в Україні.

Дисертація містить науково обґрунтовані пропозиції по удосконаленню державного регулювання вітчизняного ринку перестрахування, впровадженню інноваційних послуг та розвитку вхідного перестрахування задля покращення стану національного ринку перестрахування та його перспективного розвитку.

Ключові слова: перестрахування, ринок перестрахування, класифікація ринків перестрахування, професійний перестраховик, перестраховий брокер, перестрахова послуга, державне регулювання ринку перестрахування.

АННОТАЦІЯ

Третяк К.В. Рынок перестрахования в Украине: формирование и перспективы развития. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 - деньги, финансы и кредит. ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана», Киев, 2016.

Диссертация посвящена исследованию теоретических основ формирования рынка перестрахования и разработке практических рекомендаций по повышению эффективности его функционирования, которые бы оптимально учитывали интересы субъектов рынка перестрахования и способствовали бы активизации отечественного рынка перестрахования.

Осуществлен анализ теоретических, методологических и практических аспектов рынка перестрахования, который является важной частью рынка страхования. Определена сущность и необходимость рынка перестрахования. Предложено авторское определение понятия «рынок перестрахования» как части страхового рынка, где объектом купли-продажи выступают юридически оформленные обязательства по предоставлению перестраховщиками защиты для обеспечения финансовой надежности перестрахователей. В данном определении обозначены ключевые участники рынка перестрахования, сформирована конечная цель перестраховочных отношений и показана принадлежность рынка перестрахования к рынку страхования. Систематизированы и характеризированы этапы становления и развития рынка перестрахования.

Рассмотрена экономическая природа перестраховой услуги. Сформулировано собственное определение, что перестраховая услуга – это самостоятельная услуга в виде продажи юридически оформленных обязательств по перераспределению между

страховыми компаниями уже застрахованного риска, которая имеет свою цену, формирующуюся под влиянием спроса и предложения.

Проанализировано современное состояние отечественного рынка перестрахования и обобщены основные тенденции мирового рынка перестрахования. Определено, что рынок перестрахования является фактически неотъемлемой частью страхового рынка и наоборот: развитие страхового рынка в определенной степени зависит от объемов перестрахования. Установлена взаимозависимость в тенденциях развития страхового и перестрахового рынков на основе метода корреляционного анализа с использованием входящих потоков премий в страховании и перестраховании. Проведен комплексный анализ показателей рынка перестрахования. На основе проведенного анализа выявлен ряд проблем, препятствующих развитию рынка перестрахования в Украине.

Выявлены причины уменьшения активности операций по входящему перестрахованию: обострение политической и экономической ситуации в стране; общий отток капитала иностранных инвесторов в кризисных условиях; недостаточная капитализация участников рынка; неполная адаптация отечественного законодательства в сфере перестрахования с требованиями международной практики.

Учитывая указанные выше факторы, для сохранения и укрепления перестрахового рынка определена целесообразность развития входящего перестрахования за счет: необходимости увеличения капитализации страховых компаний, что, в свою очередь, будет способствовать защите объектов от последствий крупных рисков; усовершенствования андеррайтинговой политики; улучшения качества обслуживания в сфере страхования и перестрахования; передачи новых технологий, опыта.

Определена объективная необходимость в совершенствовании внутреннего правового поля, стабилизации экономики, нивелировании влияния политических рисков, стимулировании развития института профессиональных перестраховщиков, активизации работы перестраховочных брокеров, внедрении инновационных услуг по перестрахованию.

Диссертация содержит научно обоснованные предложения по совершенствованию государственного регулирования отечественного рынка перестрахования, внедрению инновационных услуг и развитию входящего перестрахования для улучшения состояния национального рынка перестрахования и его перспективного развития.

Ключевые слова: перестрахование, рынок перестрахования, классификация рынков перестрахования, профессиональный перестраховщик, перестраховочный брокер, перестраховочная услуга, государственное регулирование рынка перестрахования.

ANNOTATION

Tretiak K. Ukrainian reinsurance market: its formation and development prospects. - Manuscript.

The thesis for gaining scientific degree of the candidate of economics in the specialty 08.00.08 - money, finance and credit. – SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Kiev, 2016.

The thesis is devoted to the research of theoretical foundations of the reinsurance market formation and the development of practical recommendations to improve the efficiency of its operation, which would take into account the interests of the optimum reinsurance market and contribute to the domestic reinsurance market revitalization. An analysis of the theoretical, methodological and practical aspects of the reinsurance market, which is an important part of the insurance market has been performed. Ukrainian reinsurance market present state and major trends of the global reinsurance market have been analyzed. A number of problems, hindering the development of the reinsurance market in Ukraine, on the basis of the analysis have been revealed.

The thesis contains scientifically grounded proposals for improvement of the domestic reinsurance market state regulation, for introduction of the innovative services and for development of reinsurance. The research results will help to solve the problems of reinsurance market. The main provisions and conclusions of the thesis can be the basis for further effective development of the reinsurance market in Ukraine.

Keywords: reinsurance, reinsurance market, classification of reinsurance markets, professional reinsurer, reinsurance broker, reinsurance service, government regulation of reinsurance market.